

Az Országos Találmányi Hivatal szabadalmi információs tevékenysége

Az önálló hazai iparjogvédelmi tevékenység 75 éves múltra tekint vissza. Ez idő alatt a magyar iparjogvédelmi hatóságok (Szabadalmi Hivatal, Szabadalmi Bíróság, Országos Találmányi Hivatal) a jogi oltalomban részesített szabadalmak leírásait kinyomtatták, ill. azokat napjainkban és jövőben is a nyilvánossággal folyamatosan megismertetik. Magyarországon kívül számos más ország szintén nyilvánosságra hozta, ill. hozza a szabadalmi oltalomban részesített találmányok leírásait, sőt egyik-másik fejlettebb ipari ország igen hosszú idő óta kinyomtatja a szabadalmakat. Az Országos Találmányi Hivatal Szabadalmi Tára egyaránt gyűjti a magyar, valamint a más országokban kiadott kinyomtatott szabadalmi leírásokat és azokat a nyilvánosság számára hozzáférhető módon tárolja. A Tár jelenleg több millió darab szabadalmi leírással rendelkezik, ami egyedülálló gyűjtemény az országban, és egyben a szabadalmi tájékoztatás legfontosabb bázisa. E gyűjtemény létrehozásának és állandó gyarapításának elsődleges célja, hogy a vállalatok, üzemek, intézmények szakembereit a műszaki fejlesztés, a kereskedelmi tevékenység szempontjából fontos információkkal lássa el.

Mindenekelőtt nem árt áttekinteni, hogy milyen fontos információkat nyújtanak a szabadalmi leírások. Tudjuk, hogy minden feltaláló találmányával elsődlegesen a technikai fejlődést akarja szolgálni; ebből következik, hogy a Szabadalmi Tár gyűjteményéből kapott információk főleg a kutató, fejlesztő és tervező szakemberek számára bírnak jelentőséggel. Számukra rendkívül fontos, hogy a szakterületükre vonatkozó szabadalmazott találmányokat folyamatosan megismerjék, melynek alapján a kutatás, fejlesztés és tervezés irányait kijelölhetik és tevékenységüket — a legújabb technikai eredményekből kiindulva — a legkisebb szellemi és anyagi ráfordítással végezhetik. A szabadalmi leírások megismerése licenciák vásárlásánál is fontos információkat nyújthat.

Mivel sok esetben célszerűbb az elért eredményeket másoktól átvenni, mint saját erőből fejleszteni, a szakemberek licenc-vásárlás előtt

kiválaszthatják a gyűjteményből azokat a szabadalmazott találmányokat, amelyek megismerése lehetővé teszi annak mérlegelését és eldöntését, hogy nincs-e lehetőség a tervezettel szemben előnyösebb licencvásárlásra. A szabadalmi dokumentáció tanulmányozása olyan lehetőséget is magában foglal, hogy a magyar feltalálók szabadalmazott találmányait a külkereskedelem licenc-eladás formájában értékesítse. A Szabadalmi Tárból gyűjtött leírások továbbá eredményesen segítik az újítókat is, mivel a jogi oltalom alatt már nem álló szabadalmakban foglalt megoldások újítási javaslatok alapját képezhetik és mint ilyenek, a műszaki fejlődést előre vihetik. Mindezeket kívül természetesen a Tár szabadalmi dokumentációs gyűjteménye még sok más szempontból is értékes információkat nyújt.

Bár a Szabadalmi Tár gyűjteménye a nyilvánosság számára évtizedek óta hozzáférhető, a gyűjtemény nagy volumene, az anyagban való vizsgálódás viszonylagos nehézsége, továbbá a szabadalmi leírások idegen nyelven való megjelenése (magyar nyelven csak a hazai szabadalmi leírások nyomtatják ki) következtében a szakemberek számára a szabadalmi dokumentáció megismerése problémákat jelent. Ilyen okok miatt a fentebb említett értékes információkat csak kevesen tudják, ill. sokan meg sem kísérik megszerzeni. Az elmúlt években ezért felmerült annak szükségessége, hogy a szabadalmi információs tevékenység intézményes legyen, amely lehetővé tegye az információk megszerzésével kapcsolatos nehézségek leküzdését és a szakemberek széles körét könnyen megismertethesse a szabadalmi leírásokban foglalt megoldásokkal.

E szükségesség felismerése után, az információs igények kielégítésére, az OTH már több mint 10 éve folytat intézményesen szabadalmi információs tevékenységet. E tevékenység kiterjesztésére a 2048/1967. (VIII. 20.) Korm. sz. határozat adott további lehetőséget, mert többek között kimondja, hogy „az OTH ellátja az iparjogvédelmi központi dokumentációs és információs feladatokat, továbbá megrendelésre az iparjogvé-

delmi dokumentáció és információ terén szolgáltatásokat nyújt.” Az OTH e kormányhatározat alapján az elmúlt években szabadalmi dokumentációs és információs tevékenységét erőteljesen kifejlesztette.

A szabadalmi információs tevékenység bázisául is a Szabadalmi Tár gyűjteménye szolgál. A Hivatal 1968. év elejétől — a feladatok ellátására kellően felkészült. Már a szolgáltatások indításakor kitűnt, hogy a vállalatok, stb. részéről nagyfokú az érdeklődés az információs tevékenység iránt. Kellő megfontolás után elsőként szabadalmi témáfigyelő szolgálat indult; ez olyan szelektív tájékoztatás, melynek keretében 8—9 ország legfrissebb szabadalmi közlönyeiből a megjelölt témákban az engedélyezett szabadalmak ki-gyűjtésére kerül sor. A szabadalmi témáfigyelés a valóságos igények kielégítését szolgálja, amit az bizonyít, hogy már az indulásnál, 1968. januárban 1292 téma figyelését rendelte meg kb. 80 vállalat és egyéb szerv. 1969-ben 100 vállalat már 1927, — 1970-ben 131 vállalat 2771, és 1971-ben kb. 140 vállalat több mint 3000 téma figyelésével bízta meg az OTH-t. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a vállalatok a szabadalmi témáfigyelés eredményét igen jól tudják hasznosítani. A szakemberek a témákban feltárt szabadalmakat vagy a Szabadalmi Tárból tanulmányozhatják, vagy a leírásokról az OTH-től másolatot kérhetnek. A szabadalmi dokumentációt elsősorban műszaki fejlesztési, korszerűsítési tevékenységük során hasznosítják, de segítségével figyelemmel kísérhetik saját termékeik szabadalmi helyzetét is. Az elmúlt 4 év során a legtöbb vállalat minden évben felújította megrendelését, sőt számos helyen a témák figyelését bővítették is, de évről évre bővült az igénybevevők száma is. A tapasztalatok szerint az új gazdasági mechanizmus jótékony hatással van a vállalatok iparjogvédelmi dokumentációs, információs tevékenységére, ezért a szabadalmi témáfigyelő szolgálaton kívül az OTH más szabadalmi információs szolgáltatásait is egyre nagyobb számban veszik igénybe. Ilyen további szolgáltatás az ún. szabadalmi dokumentációs kutatás. E szolgáltatások során — megrendelő kívánsága

szerinti visszamenőleges időpontig — az OTH feltárja a témára vagy témakörre vonatkozó szabadalmi leírásokat. Egyre több az olyan vizsgálat, melynek során azt kell megállapítani, hogy egy adott termék Magyarország területén szabadalmi oltalom alatt áll-e. Más esetekben egy-egy témában fel kell tárni a fejlettebb ipari országok szabadalmi leírásait, melyek elsősorban a műszaki fejlesztésben adnak segítséget, de segítik a vállalatokat új termékek szabadalmi helyzetének megállapításában is. A szabadalom-kutatások célja a vállalatok részéről egyébként még sokféle, így pl. előzetes újdonságvizsgálat szabadalmi bejelentések megtételekor, licencvásárlásoknál tájékozódás, újítási javaslatoknál ütközés elkerülése. 1969-ben 123, — 1970-ben 172 esetben végzett az OTH szabadalmi kutatásokat, vizsgálatokat. 1971-ben a vizsgálatok száma nagymértékben megemelkedett.

Ezek után nézzük meg részletesen, hogy az OTH szabadalmi tájékoztatásának milyen főbb típusai vannak. Mint már arról szó volt az egyik legfontosabb, sok vállalatot, ezen belül szakembert érintő információs tevékenység a szabadalmi témafigyelő szolgálat. Ennek keretében az OTH a megrendelt témára kigyűjti az eredeti nyelven megjelenő magyar, szovjet, NDK, NSZK, angol, francia, osztrák, svájci és USA szabadalmi közlönyök legfrissebb számaiból az engedélyezett szabadalmakat és havonta rendszeresen közli azok magyar nyelvre fordított címeit és egyéb adatait (lajstromszám, szabadalomtulajdonos, bejelentés napja, prioritás). A témafigyelés előnye, hogy már a szabadalmi leírás megjelenése előtt néhány hónappal információt ad a felsorolt országok egy-egy témát érintő legfrissebb szabadalmairól, ennél fogva a technika fejlesztési irányait gyorsan észlelni lehet. A címlistán szereplő szabadalmi leírásokat — azok beérkezése után — a Szabadalmi Tárból lehet eredetiben tanulmányozni, vagy róluk

másolatot rendelni. A szolgáltatás keretében tetszőleges számú téma figyelését lehet megrendelni. A figyelendő témát a megrendelőnek kell megadni lehetőleg úgy, hogy az ne általános, hanem kellően körülhatárolt legyen a feldolgozás pontosságának érdekében. A megrendelt témákkal kapcsolatban az OTH a közlönyöket egy évig figyeli, a témát megváltoztatni, vagy lemondani csak az egy év letelte után lehet. Az OTH megbízást csak a megjelölt országok figyelésére fogad el.

A másik fontosabb, szintén sok vállalatot és szakembert érintő információs tevékenység keretében az OTH egyszeri tájékoztatást ad a megjelölt témára engedélyezett szabadalmakról. Ilyen esetben a megbízónak a témát vagy témakört kell megadni, továbbá azt, hogy a megbízó mely országok szabadalmi leírásait kívánja feltárni. A kutatás minden esetben visszamenőleges, a kutatás kezdő évét a megbízónak kell kijelölni. A kutatással kapcsolatos megbízás egy vagy több ország szabadalmi anyagának vizsgálatára vonatkozhat, de az OTH a témafigyelésbe bevont országok szabadalmi anyagának vizsgálatán kívül jelenleg csak a szocialista országok anyagait tudja vizsgálni a nyelvi — és egyéb objektív — nehézségek miatt. A megbízó kérheti továbbá az általa megjelölt vállalatok vagy feltalálók szabadalmainak kigyűjtését is, ebben az esetben is az előbbiek szerint kell eljárni megbízás esetében. Az OTH a megrendelés alapján a feltárt szabadalmi leírásokról magyar nyelvű címlistát állít össze.

Fontos tudni azt, hogy a témafigyelés során feltárt szabadalmak mindig a legújabbak, a feltárás folyamatosan, hónapról-hónapra a különféle szabadalmi közlönyökből történik. A szabadalmi dokumentációs kutatásokat-vizsgálatokat azonban minden esetben a már kinyomtatott szabadalmi leírások alapján végezzük. Speciális esetekben azonban — főleg, amikor a vizsgálatnak a megrendelés szerint nagy pontosságúnak

kell lennie — a szabadalmi leírások vizsgálatával egyidejűleg a régebbi évjáratú közlönyök adatait is megvizsgálják. Ily módon a gyűjteményből esetleg hiányzó szabadalmakról is megfelelő tájékoztatás adható.

A szabadalmi információs tevékenység sokrétű, igen sok esetben bonyolult, nagy figyelmet és körültekintést igénylő munka. A megbízások célja igen sokféle, éppen ezért minden vizsgálatot a megbízás konkrét céljának megfelelően kell elvégezni. A fentiek során lényegében csak az OTH fontosabb tájékoztató tevékenységéről szóltunk részletesebben, ez azonban nem jelenti azt, hogy a megbízó más információs jellegű feladatok elvégzésével nem bízhatja meg a Hivatalt. Csak példaként utalok arra, hogy az OTH vállalja a feltárt leírások 5—20 soros magyar nyelvű kivonatának elkészítését, vagy az idegen nyelvű leírások magyar nyelvre való fordítását is.

A felsoroltakból tapasztalható, hogy az OTH a szabadalmi információs tevékenységét az elmúlt évek során igyekezett kifejleszteni, azonban az eredményekkel még nem lehetünk elégedettek. Úgy véljük, hogy az eddigieknél sokkal több vállalatnak lenne szüksége a szabadalmi leírásokból nyerhető információkra, az is igaz viszont, hogy ezt a szükségességet még nem mindenütt ismerték fel. Az OTH célja az, hogy minél több vállalatnak nyújtson ilyen irányú segítséget. Megbízás esetén igyekszünk minél több igényt kielégíteni, célszerű volna azonban, ha a vállalatok hosszabb időre felmérnék igényeiket és megbízásaikat előre megküldenék, ezáltal munkánkat folyamatossá tehetnénk, a megbízóval megállapodott ütemezés alapján.

Az OTH-n belül a Műszaki Fejlesztési Főosztály Dokumentációs és Információs osztálya foglalkozik a tájékoztatási kérdésekkel és minden vonatkozó megbízást ide kell eljuttatni.

Horváth Sándor